

Een historisch besluit

Mede door de uitbreiding met tien nieuwe leden was het noodzakelijk de bestuurlijke procedures van de Unie grondig te hervormen. Tijdens de Top van Amsterdam (1997) en de Top van Nice (2000) werd hierover geen overeenstemming bereikt. Tijdens de Top in Brussel op 17 en 18 juni 2004 lukte dit wel. Een Europese Conventie deed het voorbereidende werk.

DOOR RENÉ VAN DER LINDEN

★ Methode

De Conventie is geboren uit het onvermogen van de Europese Raad om de Europese Unie de bestuurlijke structuur te geven die past bij de huidige omvang van 25 leden, en een nieuwe rol van Europa in de wereld. De methode van de IGC was uitgewerkt. De uitkomsten vergden een steeds uitputtender (ambtelijk) voorwerk en resulteerden uiteindelijk in steeds kleinere stappen. Met de introductie van de Conventie is een nieuwe methode ingeluid en is de voorbereiding van de IGC niet meer het exclusieve werk van de regeringen, alhoewel zij wel nog de uiteindelijke besluiten nemen. Het idee was afkomstig van het Europees Parlement. De opdracht van de Top van Laken was helder: Europa moest dichterbij de burgers gebracht worden, democratischer, transparanter, besluitvaardiger, een betere verdeling van de bevoegdheden met een versterking van de rol en grotere betrokkenheid van de nationale parlementen en een eenvoudiger wetgevingsproces.

Bovendien moet er naast de nationale en regionale identiteit een Europese identiteit groeien. Maar dat vereist een Europa dat meer bij de burgers gaat leven, dat de burgers aanspreekt en dichterbij de burgers komt te staan. Dit kan alleen als Europa zich

met het strikt noodzakelijke - waaronder buitenlands- en veiligheidsbeleid en defensie - bezighoudt en daarin bewijst dat het succesvol opereert. Informatiecampagnes zijn aardig, maar schieten per definitie tekort. Waar het om gaat, is visie en overtuiging. Immers zonder overtuigingskracht kunnen burgers niet overtuigd worden. Naast de politiek dienen ook maatschappelijke organisaties en NGO's hierin een belangrijke rol te vervullen.

Van meet af aan heeft de Conventie haar mandaat ruimer geïnterpreteerd en is er gewerkt aan een ontwerpgrondwet voor 450 miljoen burgers in Europa.

★ Succesformule

De aanvankelijke scepsis is gelogenstraft en de Conventiemethode heeft zich als succesformule nadrukkelijk bewezen. Na de Top van Maastricht zijn eigenlijk geen wezenlijke grote stappen meer vooruit gezet. Het Verdrag van Nice vormde zelfs eerder een handicap. Het succes van de Conventiemethode is niet in de laatste plaats te danken aan de rol die de nationale parlementariërs en de goed georganiseerde politieke groeperingen hebben vervuld. Het hele proces heeft zich in het openbaar voltrokken met actieve betrokkenheid van de sociale partners en de civil society. Ook

18 juni j.l. bereikten de staatshoofden en regeringsleiders van de Europese Unie een politiek akkoord over de Europese grondwet. Hiermee gaven zij een positief signaal naar de burgers van de Unie. De grondwet moet thans de komende twee jaar in alle lidstaten geratificeerd worden. Een groot aantal landen heeft al aangekondigd er een referendum over te houden. De grondwet wordt alleen van kracht indien deze in alle 25 lidstaten geratificeerd zal worden. Informatie en discussie erover is dus van het grootste belang. De redactie wil hieraan bijdragen met de navolgende vier artikelen.

dit was niet eerder vertoond. De vertegenwoordigers van de nationale regeringen toonden zich helaas te vaak de gevangenen van oude, bekende posities.

Zonder het werk van de Conventie zou dit historische besluit van 18 juni niet genomen zijn. Het overgrote deel van hetgeen de Conventie geadviseerd had, is door de IGC overgenomen. Daarmee ontwikkelt Europa zich ook tot een waardegemeenschap.

★ Hart en ziel

De volledige integratie van het charter in de grondwet is een groot succes. Naast het nationale burgerschap krijgt iedere burger het Europese burgerschap. Daaraan zijn verantwoordelijkheden en plichten voor

de Europese burgers verbonden, die in het Handvest voor de Grondrechten van de Unie zijn vastgelegd en die een juridisch bindend karakter hebben. Meer dan 450 miljoen mensen delen daarmee dezelfde gemeenschappelijke waarden als

Waar het om gaat,
is visie en
overtuiging

Giscard d'Estaing en Berlusconi presenteren het resultaat van de Europese Conventie op 19 juli 2003 in Rome

foto: Europees Commissie

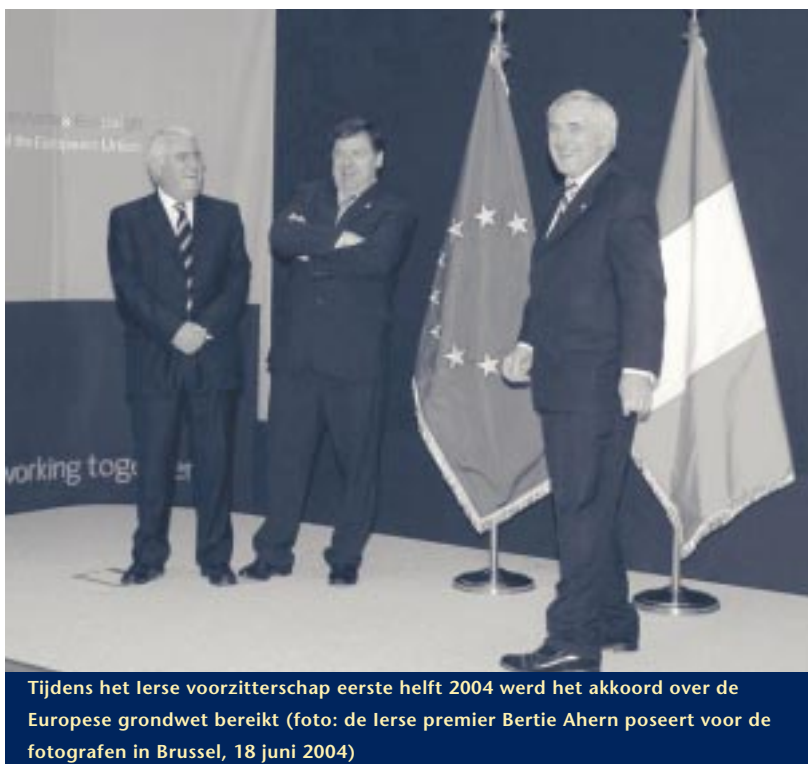

foto: Europees Commissie

Tijdens het Ierse voorzitterschap eerste helft 2004 werd het akkoord over de Europese grondwet bereikt (foto: de Ierse premier Bertie Ahern poseert voor de fotografen in Brussel, 18 juni 2004)

mensenrechten, democratie en de rechtstaat. Dit vormt het hart en de ziel van de Europese grondwet. Terecht wenst de regering tijdens het voorzitterschap over de betekenis en de politieke relevantie van de Europese waarden een nieuw diepgaand debat op gang te brengen. Een 'Europees model', ook met uitstraling en werking buiten Europa, vormt een nieuwe belangrijke legitimatie voor de Europese samenwerking en voor de Europese grondwet.

★ **Rechtspersoonlijkheid**

De Europese Unie krijgt rechtspersoonlijkheid en kan en moet als Unie lid worden van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. De rol van de nationale parlementen is versterkt met een betere afbakening van de competenties en een beroepsmogelijkheid bij de Commissie en het Hof. Met de minister van Buitenlandse Zaken en een Europese diplomatieke dienst wordt de rol van Europa in de wereld versterkt. De doelstellingen van de Top van Laken zijn in hoge mate bereikt, waarbij de co-decisieprocedure op enkele uitzonderingen na de normale wettelijke procedure vormt en daarmee de positie van het Europees Parlement versterkt. De pijlerstructuur verdwijnt, de procedures en wetten worden vergaand vereenvoudigd en de bevoegdheden op het terrein van justitie en politie worden aanzienlijk uitgebreid. Dat alles kan Europa slagvaardiger, democratischer, efficiënter en transparanter maken. Het vormt ook het kader om de Europese burgers beter te beschermen tegen terrorisme en internationale misdaad. Daarmee is zeker niet de laatste stap gezet. De toepassing van (gekwalficeerde) meerderheidsbesluitvorming op buitenlands- en veiligheidsterrein gaat helaas niet ver genoeg. Evenmin krijgt de Europese bestuurslaag de beschikking over eigen belastingen. Bovendien moet blijken of het evenwicht

tussen de Europese Commissie en de Europese Raad in de praktijk goed uitpakt. Veel zal afhangen van de personen, maar de Europese Raad heeft een grote, zo niet een te grote "say" in de keuze van de drie sleutelfiguren, te weten de voorzitter van de Europese Raad, de voorzitter van de Europese Commissie en de Minister van Buitenlandse Zaken.

*De laatste stap
is zeker nog
niet gezet*

★ **Noodzaak**

De lidstaten maken zich nu op voor de ratificatieprocedure. Europa komt weer op de politieke agenda. Dat is een groot winstpunt. In een aantal lidstaten wordt een referendum gehouden, dat dwingt tot een breed debat over Europa. Maar daarin kan ook het gevaar schuilen van goedkope demagogie. Wie immers Europa als een kostenpost presenteert en niet als een deel van de oplossing van de grote maatschappelijke, politieke en economische problemen van

deze tijd, die de nationale lidstaten ver overschrijden en dus een internationale aanpak vergen, roept onvrede over zich af.

Op de EU is best heel wat kritiek mogelijk en deels ook nodig. Wij moeten de zaken wel in samenhang en verhouding blijven zien. De bureaucratie op Europees vlak is een fractie van de bureaucratie op nationaal en lokaal niveau, de begroting van de EU is slechts 1/3 van onze nationale begroting, de meerkosten voor Nederland van de EU bedragen minder dan de tegenvallers van de Betuwelijn ... en dan te bedenken dat we alleen al aan de uitbreiding meer dan 2 miljard euro netto overhouden.

De ingrijpende hervormingen die deze grondwet met zich mee brengt, zijn noodzakelijk om Europa klaar te maken voor de grote opgaven in deze eeuw. Terecht is niet gekozen voor opnieuw een deken van lapmiddelen die, dat is ook in de afgelopen jaren gebleken, niet werken. Een grondwet voor 450 miljoen burgers heeft een vergaande reikwijdte, geeft Europa een eigen identiteit en vormt de beste waarborg om de lidstaten en de burgers zodanig met elkaar te verankeren dat vrede, stabiliteit en welvaart op ons continent gewaarborgd blijven.

DRS. P.R.H.M. VAN DER LINDEN

*lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal
oud-lid van de Europese Conventie*